

ФЕНОМЕН МІСТИЧНОГО ОБ'ЯВЛЕННЯ У ХРИСТИЯНСЬКІЙ ТРАДИЦІЇ

Розбицька Галина Петрівна,

Житомирський державний університет імені Івана Франка (м. Житомир, Україна)

У статті проаналізовано релігієзнавчі терміни для визначення феномену містичного об'явлення в християнській традиції. Уніфіковано значення понять, що формують лексичне вираження назви феномену. Представлені існуючі позиції та підходи щодо інтерпретації містичного. Сформульовано визначення «містичного об'явлення» в контексті християнської спадщини, визначено суть його концептуалізації як акту прагматичного впливу в когнітивному аспекті.

У християнстві важливу роль посідає феномен містичного об'явлення, який має значний, а найчастіше вирішальний когнітивний вплив на християн із початку виникнення християнської віри. Стрімкі темпи оприлюднення випадків його актуалізації дозволяють говорити про нього, як про потужний вид трансформуючої дії на свідомість віруючих, й відповідно на загальну когнітивну картину світу, що відображає стан свідомості людини в умовах сучасної глобалізації. Метою цієї публікації є уніфікація понять, що компонують назву феномену містичного об'явлення шляхом їх дефініцій, а саме: для визначення слова-поняття «містичний» використовуємо наявні в наукових джерелах формулювання визначень феноменів «містика», «містицизм», та поняття «об'явлення», лексема якого утворилася від «об'являтися», «об'явитися»; та як синонім слова «об'явлення» – «одкровення», що за тлумачним словником української мови означає «раптове осягнення істини, доступне лише обранцям у момент містичного об'явлення» [1, с. 631].

При визначенні понять «об'являтися» та «з'явлення» використовуємо «Публічний електронний словник української мови», а для дефініції слова «об'явлення» в значенні «одкровення» – значення англійського еквівалента. Слово «містика» походить від грецького *mystikós*, що означає «таємничий», «загадковий» стосовно «релігійних містерій». Інше етимологічне значення цього поняття – від дієслова – *muein* – означає «закрити очі і замовчати». Тоді як термін «містицизм» походить від древньогрецького слова *mysticos*, що означає «посвячений в містерії». Згідно академічного тлумачного словника української мови «містика – релігійно-ідеалістичні погляди, що визнають існування надприродних сил і можливість спілкування з ними людини» [2, с. 749], тоді як «містицизм – релігійно-ідеалістичний світогляд, заснований на містиці, схильність до містики» [2, с. 750].

Містицизм, як правило, пов'язаний зі святістю, а у випадку християнства може супроводжуватися надприродними фізичними проявами, що називаються чудесами, як, наприклад, стигми і такі парапсихологічні явища, як білокації. А містика є свого роду протагоністом наведених явищ. Зрозуміло, що містицизм позначає надзвичайно складний для сприйняття тип досвіду, відноситься до ірраціональних явищ. Такі монотеїстичні релігії, як зороастризм, іудаїзм, християнство, іслам, а також у деякі політеїстичні (індуїзм) характеризуються досягненням максимального ступеню з'єднання людської свідомості з надприродним. Щось подібне також показується в релігіях філософського спрямування, зокрема в буддизмі, де воно ототожнюється з максимальним ступенем досконалості свідомості.

Протягом історії християнства містицизм актуалізується особливо інтенсивно в XVI столітті, 1560–1600 рр. Так, у першому томі праці «Дослідження іспанських містиків» британський науковець Едґар Еллісон Пірс розписує сім найвизначніших містиків Іспанії епохи Відродження: святий Ігнасіо де Лойола, Луїс де Ґранада, Франциско де Осуна, свята Тереза, святий Хуан де ла Круз, Луїс де Леон, Хуан де Лос Анжелес.

Містика Золотої доби є остаточною у християнському вираженні і безпосередньо пов'язана з середньовічними надприродними та святоотецькими традиціями, хоча й інші потоки думки (неоплатонізм, ренесансні течії тощо) прямо вплинули на нього.

Найчіткіше відображаючими, на нашу думку, позицію саме римо-католицького світогляду є визначення понять у словнику італійської мови Сабатіні Колетті: «Містика є сектором богослов'я, який підтримує важливість аскетизму як засіб людини повернутися до Бога» [3]. А «містицизм – духовна позиція або релігійна чи філософська доктрина, на основі якої особисте спілкування з божественним, отриманим через аскетизм і внутрішню медитацію, формує досконалу свідомість» [3].

Питомі українські слова «об'являтися» та «з'явлення» визначимо за словником української мови: «об'являтися – виявляти себе, свою присутність, своє існування; відкриватися, з'явлення – прихід, прибуття когось кудись» [1, с. 609]. «Об'явлення», в значенні «одкровення», «відкриття», за визначенням еквіваленту англійської мови «revelation» в словнику Мерріам-Вебстер – «акт виявлення або передачі божественної істини; щось, що Бог відкрив людині; акт передачі інформації для відома або оприлюднення; щось, що вже відкрите: просвітительське чи вражаюче відкриття шокуючих одкровень» [4].

Проаналізувавши вище викладену інформацію, формуємо визначення феномену містичного об'явлення в традиції християнства, розглядаючи його як цілісну сукупність суджень, що вже є характерною рисою концепту, який існує поза мовним простором і лише вербалізується в ньому. Визначимо явище наступним чином: містичне об'явлення – пізнання божественної присутності, актуалізованої задля вдосконалення свідомості особи чи осіб, що пізнають божественну присутність шляхом з'явлень, які несуть в собі інформацію щодо виявлення волі Бога людині.

Розглядаючи визначений феномен як концепт, що є «дискретним ментальним утворенням, базовою одиницею розумового коду людини, володіє відносно впорядкованою внутрішньою структурою, є результатом пізнавальної (когнітивної) діяльності особи і суспільства та несе комплексну енциклопедичну інформацію про відображуваний предмет чи явище, про інтерпретацію даної інформації суспільною свідомістю і ставлення суспільної свідомості до даного явища чи предмета» [5, с. 24], робимо висновок про високу значимість вивчення феномену-концепту містичного об'явлення, зокрема в християнській традиції з огляду на інтенсивність актуалізації феномену в християнстві та підкреслюємо важливість синергичного підходу в подальших дослідженнях феномену, який відіграє важливу роль у формуванні як індивідуального, так і суспільного світосприйняття.

Література

1. Словник української мови. Академічний тлумачний словник [Електронний ресурс] – ukrlit.org/sloynyk: в 11 томах / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. – К.: Наукова думка, 1970 – 1980. – Т. 5. – 1984. – Режим доступу до словника: <http://sum.in.ua> (дата звернення 05.03.2018 р.). – Назва з екрана.
2. Словник української мови. Академічний тлумачний словник [Електронний ресурс] – ukrlit.org/sloynyk: в 11 томах / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. – К.: Наукова думка, 1970–1980. – Т. 4. – 1973. – 840 с. Режим доступу до словника: <http://sum.in.ua> (дата звернення 05.03.2018 р.). – Назва з екрана.
3. Dizionario della Lingua Italiana il Sabatini Coletti [Electronic resource] – dizionari.corriere.it, Direzione dell' opera: Francesco Sabatini, Vittorio Coletti Italia, Milano, Rizzoli-Larousse, 2003-2007. Direzione dell' opera: Francesco Sabatini, Vittorio Coletti. – Mode of access: World Wide Web: dizionari.corriere.it/dizionario_italiano/ (viewed on March 5, 2018). – Title from the screen.
4. Biblioteca Valentina compuesta por M.R.P.Fr. Joseph Rodriguez, Real Convento del Remedio de Valencia [Electronic resource] / Joseph Rodriguez, 1747. – 614 p. Mode of access: World Wide Web: <https://books.google.com.ua/books?id=v5UOMGnsdSgC&printsec=frontcover&hl=ru#v=onepage&q&f=false> (viewed on March 5, 2018). – Title from the screen.
5. Попова, З.Д. Когнитивная лингвистика / З. Попова, И. Стернин. – Москва: АСТ: Восток-Запад, 2007. – 225 с.